List 13. **NOVICE** Tečaj XXXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 28. marca 1877.

Obseg: Razglas o prodaji semena svilnih črvičev. — O sljávih kravah. — Posebno dober cement za zidovje z opekami (ceglom). — Gozdne in pašne razmere na Gorenskem. (Konec.) — Odgovor na gospodarska vprašanja iz Primorskega v 12. listu „Novic“. — Angora. (Dalje.) — Štirje mali faktorji o Turškem vprašanji. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas

o prodaji semena svilnih črvičev.

Družba kmetijska Kranjska si je iz državne podpore nekoliko zdravega semena rumenih svilnih črvičev iz Goriškega naročila in ga ravno zdaj dobila. Prodajati ga zamore zavoljo omenjene državne podpore veliko cenejši kakor je nakupna cena, in sicer 1 lot po 2 gold. 80 krajc. — Učitelji pa, ki s spričalom krajnega šolskega sveta dokažejo, da podučujejo šolsko mladino v sviloreji, dobijo $^1/_4$ lota tega semena brezplačno.

Kdor ga želi, naj se nemudoma za-nj oglasi v pisarnici podpisane družbe, zadnji čas pa do 15. aprila tega leta.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 1. marcija 1877.

Živinozdravilske stvari.

O sljávih kravah.

Gospodarji večkrat tožijo, da imajo kako sljávo kravo, to je, kravo, ki nečedne rečí, usnje, cunje itd. raje gloda kakor da bi jedla dobro klajo, in ki raje gnojnico liže kakor dobro vodo. Imenuje se ta bolezen zato tudi lizanje ali slajnica, po nemški „Lecksucht“, „Nagen“.

Uni teden je gosp. dr. Bleiweis zopet dobil iz Borjane na Goriškem o tej zadevi pismo, v katerem ga g. vikari pomoči prosi za kmeta, ki ima v svojem hlevu zadnja 4 leta krave, katere mu zaporedoma bolehajo. „Po navadi — pravi — vsako leto začenjajo meseca januarija bolehati s tem, da ne marajo jesti tudi najboljšega sena ne, rade bi pa glodale les, podplate, cunje itd. O tem omedlijo in nimajo mleka. Ko jih pa na spomlad na pašo žene, se počasi v kakih 2 mesecih popolnoma ozdravijo in na jesen so zopet debele.“

Ker, kakor je gori rečeno bilo, se tako bolehanje pogostoma nahaja, izročil nam je gosp. doktor odgovor na vprašanje iz Borjane z naročilom, naj ga po „Novicah“ priobčimo, da poduk o tej bolezni zvedó ob enem tudi drugi, ki so morebiti v enacih nadlogah.

Bolezen ta je lastna kravam; njej zeló enaka se nahaja tudi pri ovcah, ki rade volno smučejo raz sebe ali druzih ovac. Pri ženskah, ki bolehajo za bledíco, ali pri nekaterih, ki so v drugem stanu, se nahaja tudi enaka bolehnost.

Sljá ali okus je pri tej bolezni tako spremenjen, da živina ne mara za navadno hrano, ampak hrepení po apnenih ali ilovnatih rečéh (opeki, nametu zidú), čepinjah, cunjah, starem usnji, vrvih, lesu, nastelji, blatu, gnojnici itd.

Vsa ta znamenja kažejo na to, da želodec je pokvarjen, skisan. Živina zato hujša in včasih se jej začnó tudi kostí lomiti. Bolezen trpí mesece in mesece, celó leta, predno živina konec vzame.

Najraje se loti bolj slabotnih, brejih in pa takih krav, ki imajo obilo mleka. Če je med več kravami v hlevu ena taka, ki liže in gloda, začno rade tudi druge tako, a brž ko ne le zato, ker se navadijo, kar od une vidijo.

Vzroke te bolezni izvedeti, je pri ozdravljanji njenem poglavitna reč, kajti včasih že pomaga samo to, da se vzroki odstranijo.

Vzrokov pa je veliko. Zatuhli, nesnažni hlevi, nesnažno korito, kjer ostajajo ostanki krme in se skisajo, — sprideno, zablateno, kislo senó, — nerednost v pokladanji krme, — paša na močvirnih pašnikih, — če se živini preveč solí daje — to so poglavitni vzroki. Večidel napade bolezin le posamesno živino, le malokrat več krav skupaj; če pa so gori omenjene napake v hlevih ali na paši, se bolezin rada drží tacega hleva ali tacega kraja.

Da živina rada gloda ali liže opeko, namét zidovja, čepinje, gnojnico in enake stvarí, ki imajo lugaste snove v sebi, v to jo naganja natora sama zato, ker lugaste rečí tolažijo in krotijo kisline, ki v pokvarjenem želodcu nastajajo po gori navedenih vzrokih. S takimi lugastimi rečmí se hoče trdna natura sama ozdraviti.

Kedar krava tako shujšana, da je ni druzega kot kost in koža, pogine, ne najdemo v životu njenem nikjer kake očitne bolezni, le krví nima skor nič, in kar je ima, je vsa vodena. To pa izvira odtod, ker živina dolgo časa ni nič tečne klaje povžila.

Ali se dá ta bolezen ozdraviti?

Dá se ozdraviti brž iz začetka, če je gospodarju mogoče, odstraniti gori navedene vzroke njene. Če pa tega ne more in če je bolezin že dolgo trpela, ni nobene pomoči.

Gospodar more tedaj sam zdravnik biti taki bolni živini, če natanko preišče, kaj je v njegovem hlevu, v njegovi krmi, na njegovi paši napačnega in to ne-

mudoma odpravi, tedaj dobro krmo živini poklada in v natančnem redu, vso nesnažnost v hlevu in v posodah odstrani. Sljávo kravo pa naj kam posebej postavi od drugih krav proč ali celó kam drugam dá.

Gori imenovani kmet v Borjani ima vzroke bolezni v svojem hlevu; da je to resnica, potrjuje njegova lastna skušnja, ki kaže, da se čez zimo v hlevu zaprte sljáve njegove krave zopet ozdravijo, ko pridejo spomlad na prosto dobro pašo. Če hoče tedaj on za vselej to bolezin odpraviti od svoje živine, mora svoj hlev popraviti, in kar je v hlevu napačnega, prav natanko odpraviti, sicer se ne bode odkrižal bolezni. Noben zdravnik mu drugače ne more pomagati.

Iz začetka bolezni pomaga včasih prah (štupa) encijanovih (Enzian) in kalmeževih (Kalmus) korenin, zmešan z grenko soljo (Bittersalz), 1 lot vsacih unih korenin, te solí pa 2 lota na dan. Tudi zdravila, katera krotijo presilno želodčevo kislino, kakor apnéna voda, katera se živini kake dvakrat na dan piti daje, in potašelj ali pepél ali saje ali kreda, če se na krmo potresejo, bolnim kravam dobro pomagajo.

Če pa je bolezin že hujo stopnjo dosegla, naj se krava, dokler ni preveč shujšala, zakolje, da se mesó za dom porabi, ker ni človeškemu zdravju škodljivo; al mesár takega mesá zato ne sme prodajati, ker je tarifa v mesnicah le za popolnoma zdravo živino odločena.

Če se gospodarji na tanko po tem poduku ravnajo v različnih stopnjah bolezni, bodo jo prav zadeli; še enkrat pa ponavljamo opomin: naj preiščejo vzroke, zakaj je krava sljáva postala, in jih odstranijo; če pa vzrokov ne morejo odstraniti, naj kravo proč dadó; v drugem kraji se utegne zopet bolezni znebiti.

Obrtnijske stvari.

Posebno dober cement za zidovje z opekami (ceglom).

Ta cement se naredí, če se 20 delov svižca (brodnega peska) en del živega apna in pa en del lanenega olja zmeša tako, da je ta zmes kakor redko testó. Na zraku se kakor kamen strdi in je ves pripraven tudi za podzidje.

Gozdne in pašne razmere na Gorenskem.

(Konec.)

Posnetek tega, kar je gosp. Lukman nemški govoril, je gospod dr. Ahačič slovensko povedal in dostavil, naj Gorenci nikar ne verjamejo tega, da se obrtnijska družba na njih škodo bogatí, kajti delničarji te družbe, ki imajo več milijonov gold. pri njej, že 2 leti nobenih obresti ne dobivajo od vloženega kapitala. Ker je „kumerna sprava bolja kakor mastna pravda“, zato naj dotične občine kratko pisemce podajo obrtnijski družbi, v katerem jej svojo voljo naznanijo, pogoditi se ž njo zarad pašnih in gozdnih zadev.

Za njim poprime gosp. Seitner besedo in ugovarja, da niso resnične pritožbe, ki jih je dr. Bleiweis iz pisma občin navedel. Paše ima živina dosti — pravi — vsaj se včasih še tuja živina na pašo goni, znamenja za prepovedano pašo niso nikjer preblizo koč, les za kurjavo in stavbene potrebe se nikomur po pravični razmeri ne pridržuje, vsaj se še les prodaja, — pritožba o zneskih glob in zaporov je pretirana, pa te kazni večidel tudi še niso izvršene, — na kratko rečeno, gospod Seitner ni dal veljati nobene pritožbe. *)

Zastopniki 4 občin odgovarjajo govoru gosp. Seitnerja in trdijo, da so njih pritožbe vse upravičene ter navajajo posamesne dogodbe, ko se je to ali uno primerilo, čemur je gospod Seitner ugovarjal. Čeravno so se možje Gorenski strogo nasproti vstopili trditvam gosp. Seitnerja, so vendar brez strasti zmirom z mirno besedo trdili svoje stališče, zato je cela obravnava se prav mirno vršila na vsaki strani.

Dr. Bleiweis zdaj bere pritožno pismo občine Višelniške, ki ga je deželni odbor odstopil družbi kmetijski in v katerem se občina pritoži, da so prepovedi paše v gozdih tako postavljene kakor kegli na kegljišči, tako da je nemogoče živine, ki se pase, varovati tako, da jih ne prestopi in v kazen ne pride.

Na to je odgovoril g. Seitner, da v občini Višelniški, kjer je gozda okoli 700 oralov, je samo 50 oralov prepovedanih, in da le nalašč v prepovedane kraje zapodena živina je bila nakazana, ne pa taka, ki je po naključbi noter stopila.

Dr. Poklukar pripoveduje, da se po aktih dá dokazati, kako upravičene so pritožbe prizadetih občin, kajti prostori, na katerih je paša prepovedana, se nahajajo ne samo v gozdih, temuč tudi na planinah in na krajih takih, ki so v katastru vpisani za pašnike ter da je tako zabranjenih že okoli 5000 oralov. Po takem je očitno, da se kmetovalci morejo in morajo pritožiti, da se jim pravica dobrega senožetnega sená paše krati. Prav taka je z nakazovanjem lesá. On prosi obrtnijsko družbo, naj pravedno in milostno ravná z upravičenci in jim, dokler se ne izgotoví pogodba, dovoljuje to, kar jim po pravici gré in česar potrebujejo, da morejo živeti.

Gosp. K. Lukman odgovarja dr. Poklukarju, da kataster ne more merodajen biti o tem, kaj naj je paša, kaj gozd, ampak merodajno je to, kar je dandanes. V prvi vrsti gozda stojí les, zato je izreja lesá glavna stvar, paša stojí še le v drugi vrsti in je postranska stvar. Kozé ne smejo pokončavati gozdov, zato so v gozdih že prepovedane bile pod cesarico Marijo Terezijo, pod Francozom, in morajo še dandanes prepovedane biti. Sicer naj pa upravičenci še enkrat sprejmó zagotovilo, da bode obrtnijska družba, kolikor je mogoče, skušala zadostiti njihovim zmernim zahtevam.

Gosp. Seitner pritrjuje govoru gosp. Lukmana o tem, kaj je pašnik, kaj gozd, ter dostavlja, da zemljišča, kjer je zdaj paša prepovedana, je izrek izvedencev za to spoznal.

Predsednik bar. Wurzbach: Če tudi se kataster ne pripoznava meredajen, je pa za upravičence merodajno to, da se je svét skozi stoletja rabil za pašo; tega ne bi obrtnijska družba smela prezreti.

Dr. Bleiweis: Če obrtnijska družba ostane na svojem stališču o tem, kaj naj je pašnik, kaj gozd, zdi se mi nemogoča zaželena sprava, kajti v planinah živí ljudstvo od živinoreje, živinoreja pa je nemogoča, ako živina nima paše; če krme nima, nima mleka; če mleka ni, čemu sirarske združbe in podpora ministerstva?

Gosp. K. Lukman: Kar je planina, naj planina ostane, al kar je gozd bil, mora zopet gozd postati po izreji lesá.

*) V „Laibacherici“ se je bralo, zakaj se pritožno pismo, ki se je v seji bralo, ni poprej „ad informationem“ dalo obrtnijski družbi. Na to moramo odgovoriti, da je ono pismo pisarnici družbe kmetijske došlo še le v nedeljo pred sejo.

Zastopniki občin objavljajo, da od uravnave servitutov zahtevajo oni vžitek paše, ki so ga imeli pred ustanovitvijo obrtnijske družbe sto in sto let; če se jim paša vzame, pridejo na palico beraško. Njim kot kmetovalcem ni družba na nobeno korist; njeni delavci v fužinah z otroci svojimi pa so nazadnje velika nadloga občinam.

Gosp. Schollmayr: Meni so vse razmere kmetov in obrtnijske družbe do dobrega znane; imel bi tedaj veliko govoriti; al ker se je stvar obravnavala že obširno, rečem le to, da vseh razporov, vseh pritožeb ne bi bilo, ko bi se bilo zarad pašnega vžitka ravnalo po ces. patentu od 5. julija 1853. Skor 10 let je že preteklo od razsodbe leta 1868. in le majhen del zemljiške uravnave je žalibog dovršen. Ko bi se bilo ravnalo po črki a, c in e §. 7. in §. 15. in 19. patenta 1853. leta zarad pašnikov, ne bilo bi vseh teh homatij na Gorenskem. Če se jim hoče konec storiti s pravično spravo, moralo bi se o pašnem vžitku nazaj seči v to, kar je pred letom 1869. bilo.

Gospod Seitner ugovarja Schollmajerjevim trditvam.

Dr. Poklukar izreka, naj bi se pogoji za dobrohotno spravo tako naredili, da obsegajo vse pravice upravičencev.

Gosp. župan Prežel se s toplo besedo zahvaluje družbi kmetijski, da se je potrudila pot olajšati, po kateri bi se dosegla sprava med občinami in obrtnijsko družbo, na obojno stran pravična, in gosp. predsednik baron Wurzbach sklene z željo, naj bi današnji dan položil fundament k dosegi one sprave, ki se je glasila danes tako na strani obrtnijske družbe, kakor na strani prizadetih občin Gorenskih.

Odgovor na gospodarska vprašanja

iz Primorskega v 12. listu „Novic“ t. l.

Na 1. vprašanje. Ravno tako, kakor 20 funtov mleka za živež ne zaleže toliko kakor 20 funtov masla, in 20 funtov zelja ne toliko kakor 20 funtov mesá, se tudi 20 funtov sená v tečnosti za govejo živino ne more primerjati z 20 funti trave ali pa 20 funti slame. Kaj tacega more le tak človek trditi, kogar luna trka in ki nobenega pojma nima o kmetijstvu. Po skušnjah in kemičnih analizah je od mnozih izvedencev tečnost ali redilna vrednost živinske krme določena, in sicer:

100 funtov	dobrega	senožetnega	sená	zaleže	za 150 funtov	slabega,
100 „	„	„	„	„	za 450 funtov	dobre trave,
100 „	„	„	„	„	za 500 funtov	gozdne trave,
100 „	„	„	„	„	za 300 funtov	pšenične in ržene slame,
100 „	„	„	„	„	zaleže za 200 funtov	ječmenove in ovsene slame.

Odgovor 2. vprašanju: Da se odrašeno govedo ne preživí, kakor treba, z 20 funti trave na paši, to pač vé vsak hlapec; kdor nasprotno trdi, tega vednost je siromaška, ali pa mu kaj druzega za grmom tičí. Po izreku vseh izvedenih živinorejcev, katerih beseda veljá, in še posebno po dr. Albrechtovi knjigi (Lehrbuch über Forstservituten-Ablösung) se na strani 228. bere, da doraščeno govedo, da se nasiti, za vsak cent svoje žive teže potrebuje na dan 3 funte sená ali pa toliko druge krme, da zaleže za 3 funte sená; po takem 4 cente težko govedo potrebuje 12 funtov, 5 centov težko 15 funtov itd. Ako se tedaj hoče živina na paši nasititi, potrebuje gozdne trave, kakor je v 1. odgovoru bilo rečeno, 4 cente težko govedo 60 funtov gozdne trave, 5 centov težko pa 75 funtov take trave.

Kako neumno bi bilo trditi, da 20 funtov trave na paši zadostuje, da se živina na dan popolnoma preredí, to kaže sledeči račun: Paša traja 180 dni. 180 dni vsak dan z 20 funti trave je skupaj toliko kot 36 centov trave, in ker je 5 centov trave enako 1 centu sená, znaša to 7 centov sená. Ako teh 7 centov razdelimo na 180 pašnih dni, pridejo po takem na 1 dan le 4 funti sená; s to mrvico pa ne bo živine v 14 dneh druzega kot kost in koža.

Odgovor 3. vprašanju: Da doraščeni živini 4 ali 5 funtov listnate nastelje v naših kmečkih hlevih, kjer gnoj pod živino več tednov ostane in za scavnico ni odtoka, nikakor ne zadostuje, je jasno kot beli dan vsacemu, kdor vé, zakaj se živini nastelja, deloma za čedno posteljo živini, deloma za napravo gnoja. En konj potrebuje 5 funtov slame vsak dan za nasteljo v čedni suhi štali. Med slamo in listjem je pa sila velik razloček. Dr. Albrecht v gori navedeni knjigi na str. 233. razjasnuje to stvar tako-le: 1 cent slame zaleže toliko kot 2 centa na zraku posušene, 4 centi v gozdu posušene borove stelje ali 6 centov v gozdu posušene listnate stelje, — po takem potrebuje eno govedo za leto in dan 9 centov slame ali 42 centov suhe borove ali pa 63 centov suhe listnate stelje.

Schollmayr.

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

1.

(Dalje.)

Zaničljiv smeh je poigral vojvodi po obličji, skomignil je z ramenoma, glavo na pol obrnil v Bruso in začudil se: „Ali ta lev tam?! — kaj še, Jefrem?! — to je pohotnež, vinsk pijanec, ki so odaliske že do céla oslabile ga. Ali prav je to — prav je to tako“, — kimal je z glavo — notranje zadovoljen, „Bog sam je z nami in z vero svojega sina Jezusa Kristusa, z duševno slepoto Bajazeta tepe, zató ker ga hoče uničiti. Veruj mi, dragi brate, ako Bajazet pogine v tem boji, da zopet vélikega Dušana sveti prapor zavihra nad svobodno Srbsko. Zakaj odmajuješ z glavo, kakor bi ne veroval mojim besedam, — da, resnici? — Ali dolgo časa je trajala Bajazetova delavnost? — nič delj ne, nego tako dolgo časa, da je prepeljal se na kopno v Aziji, tù pa je zopet vtopil se v svojo staro razuzdanost, ta pohotnež in pijanec; tam“ — obrnil je glavo zopet v Bruso, „tam se opoteče in gostí, pijančuje in ziblje odaliskam po naročjih, ko pa se bode nasitil njih ljubeznjivosti, da se bode gnjusilo človeku, začel bode zopet gostiti se, zato se bode kratkočasil s plesom polugolih saltimbanek in z igrami svojih glumcev; njegova vojska pa, slabejša in slabejša vsak dan vsled same lenobe, godrnja na-nj in vznemirja se, da bi človek ne čudil se, ko bi danes ali jutri očito poknila vstaja.“

„Naš ljud se, kar je meni znano, le posmehuje Bajazetu, kaže pa doslé še nikakoršne mrzkosti ne do njegove dolgotrajne lenobe“ — pristavi Jefrem nekako očitajoče.

„Za vraga! kedo govorí o našem narodu?!“ — zahudi se ná-nj vojvoda zavzetih očí, „naš ljud je ljud drage Srbske, ne Bajazetov. Ali tam te surove, samo-

pašne jate", — pokazal je Mohamedanski tabor — „ali ne zdevajo sultanu najgnjusnejših imen in ali ga ne izdajajo sedmemu peklu? — ali bi kaj čudovitega bilo to, ko bi danes ali jutri tolkli na vrata njegovega serajla in zahtevali zaklade, ki jih je nalupežil po njih pokrajinah, ko je iz njih izganjal rodne kneze? — A da se to tudi ne pripetí, kako bi mogel zmoči s takimi ljudmí? — Nikakor ne, dragi Jefrem, nikedar!"

„Resnici je podobnejše to, nego kaj drugega" — pritegnil je le-ta, „ali pa tudi Srbska dobode svobodo in davno slavo, to je kaj druzega."

„A kaj bi se moglo druzega zgoditi?" — povpraša vojvoda — skoro razdražen, „Bajazet je uničen, uničena je tudi njegova moč, rada ali nerada — mora se osvoboditi naša Srbska."

„A Stepana, tega Lazarjevića, ali ga ni sram ponašati se sè svojo sestro sultanico, kateri bi ne požrtvoval le sebe, temuč narod in svojo domovino, ali si tudi to pomislil, vojvoda?" — povprašal je Jefrem dalje, ni se dal o svoji dvombi varati vojvodinej nevolji, prosunljivo je oči o svojem vprašanji vprl v njegovo obličje.

„Hm!" — zagodrnjal je vojvoda, z dlanjo otrl si obličje, zamišljen nategnil pas in kimal z glavo, „da — to je", — spregovoril je poluglasno, „res je — vse je mogoče, to je nevreden sin svojega slavnega očeta, — sin, kateri razen hrabrosti — ničesar ni podedoval po njem, ni ljubezni do narodove slave, ni ljubezni do svojega Boga, vse ima na prodaj sestri kukavici na ljubo, a ona ima sina, sina z Bajazetom — uh, sveti Sava! Jefrem, ti vendar le misliš na vse!" — ozrl se je v junaka, ali precej se je vstavil, nehotoma je njegova desnica segla po handžar za pasom, po njegov držaj, in rudeč žar zadržavane jeze je polil njegovo obličje. „Ha, vražji sin!" — škripnil je sè zobmí, že je razkoračil se na skok — „ne bodeš več svojih nečistih očí vpiral v mé!"

„Vojvoda!" — vskliknil je Jefrem s tajnim, svarilnim glasom in zatel ga za levjo kožo.

„Oh, res je to!" — spomnil se je takoj vojvoda, „saj i krastava podgana lahko očí izbuli v mé, nikar bi jih tak pes ne bulil; le to je bes, ker je Srbska mati povila ga, a zdaj sužuje in vedežuje tujcem."

„Saj sem ti pravil, da pazijo na vsako tvojo stopinjo" — pristavi Jefrem.

„Na stopinjo pač pazijo na vsako", — potrdil je vojvoda — „ali na moje besede in na moje srce? — Hodi, brate Jefrem, pojdeva pogledat k Brusi, zvedela bodeva tam nove padišahove bedarije" — rekel je in pljunil, ter pokazal, kako se mu gnjusi to ime — „zvlasti pa spregovoriva besedo o nečem, česar ni treba, da bi slišalo kako tretje uho."

A že se je obrnil proti Brusi.

„Vojvoda, ti si govoril o izdaji" — ogovoril ga je Jefrem, ko je poleg njega stopal, popreje pa je dvakrat, trikrat ozrl se, ali ni koga blizu, in povprašal je: „komu očitaš zdaj izdajo?"

„Lazarjević je suženj svoje sestre, a ta je nehala biti Srbska hči" — opomnil je vojvoda otožno.

„To smo znali že iz početka" — opomni varni junak — „njega ne smemo prištevati izdajicam. Uganjevaj dalje, vojvoda!" — rekel mu je.

„Sezaš v globočino mojega srca" — opomnil je ta in umiril svojih korakov urnost — „ali vendar se, če prav dvomim, ne smem pregrešiti na svetem pobratimstvu."

„Le povedi ga" — rekel je junak čvrsto preverjen — „reci: Milan Topličanin, a ne bodeš se zmotil, vojvoda Kazančić!"

„Ne verujem, ne verujem tega!" — izrinil je sè silo vojvoda iz svojih ust, da je očito bilo, kako bi raji pregovoril sam sebe, nego koga drugega.

„Saj imaš bister razum, vojvoda!" — opomnil je hladno Jefrem — „znati vendar moraš, zakaj ne veruješ v njegovo odpadništvo."

„Krvavel je na Kosovem polji za vero in domovino" — začel je Kazančić naštevati Topličaninove zasluge, in pričal je glas, pričal njegov obraz, da čini to, zato da bi preveril bolj samega sebe, nego svojega poslušavca.

„To so činili tudi mnogi, kateri pa so kasneje vendar-le kričali: živel Štepan Lazarjević, cara pa se ni spomnili niso" — pristavil je hladno Jefrem.

„Naj stehinejo, ti psi" — razhudil se je vojvoda — „Topličanin pa je" — govoril je dalje — „skril naše svobode zastavo, sveti Srbski prapor, prapor cara Dušana, zato da bi ne prišel v pesti niti Mohamedanu, niti Lazarjeviću, temu Bajazetovemu blaznu, za tega del slavne Srbske ne bode vladal ni Mohamedan, niti Lazarjević."

„Dolgo časa ne, res je to, ne bode je vladal nobeden!" — pritegnil je Jefrem globoko preverjen.

„Celih trinajst let je bil" — govoril je vojvoda o veči gotovosti dalje — „veren tovariš ostanku Srbskih junakov v njih zatrepu, v gorah na Balkanu, od kodar smo se Lazarjeviću in njegovi lastnovoljni sužnosti posmehovali, kar je vera in domovina zahtevala od nas, in osvečali smo pravoslavnega cara smrt in svoje pobitje Mohamedanom, katerih trupla smo razstiljali po Bolgarskih ravnéh in po dolinah noter do Drinopolja, da je naše imé groza bilo tem davnim Božjim izdajicam — in da je Bajazeta samega plašilo o njegovih radovankah. Ali o teh prilikah ni bil Milan Topličanin jeden prvih, ki so bogato skrbeli za živež plenečim ticam po Balkanu?"

„Resnica je to" — potrdil je Jefrem — „osvečal je svoje milice zgubo" — pristavil je osato.

„Ljubljenka nas vseh" — opomnil je vojvoda navdušeno — „kolikor nas je bilo odšlo v gore, — ta je bila naša domovina, naša vera, a moj pobratim Milan Topličanin ni delal nikakoršnega razločka."

„A Milica Lazarjevna, Bajazetova soproga?" — povprašal je Jefrem, vstavil se in oko vprl v vojvodo.

„Oh!" — vzdihnil je na dolgo Kazančić, tudi je vstavil se — in njegovo oko je blodilo dalje, da samo ni znalo, kam, kakor pogled kakega človeka, ki je zablodil.

(Dal. prih.)

Politične stvari.

Stirje mali faktorji o Turškem vprašanji.

(Dalje.)

2. Kneževina Srbska.

Ta zdaj pogosto imenovana, v sedanji dobi precej spredej stoječa o vzhodnem vprašanji ima mnogo prijateljev, še več pa sovražnikov. Človek skoro ne more razsoditi, ali naprej hrepeneči Srbski državi prijatelji ali sovražniki več koristijo. Resnica pa je, da so kneževini prijatelji že mnogo škodovali s tem, da so jej dajali preveliko važnost, previsoko nalogo in da so celó hoteli jej dati že prihodnost, ki bi gledé preteklosti bila sicer opravičena, ki se pa o sedanjih in prihodnjih okoliščinah nikakor ne dá ali k večemu le pičlo doseči. Sovražniki pa, ki Srbijo vedno polivajo s plohami sramote in zaničevanja, kažejo s tem, da pripoznavajo važnost te male slovanske države, da jim je tak trn v pêti, da se je celó bojé. To veljá posebno od Magjarov, ka-

terim je Srbska kneževina grôza, katero že skoro kakor količ čutijo v svojem mesu.

Srbija obsega 998 štirjaških milj in je štela 1865. leta 1 milijon in 157.000 prebivalcev. Večidel so ti velikega Srbskega naroda in jedro njegovo. Med njimi živí okoli 100.000 Rumuncev, nekaj tisuč Bulgarov, okoli 12.000 ciganov in 2000 judov. Nepristranski popisovalci narodov slikajo Srbski narod tako-le: „Po krepkem životu, ognjenem, poetičnem duhu, pogumu, posebnih običajih, umom za godbo in petje in ljubezni do svobode odlični so Srbi eden najbolj nadarjenih in največ obetajočih slovanskih narodov. Plemstva pri njih ni, kmetje so prosti posestniki, razločki med stanovi so le po poslu ali poklicu. Rodovinsko življenje je patrijarhalno priprosto, v hiši stanuje vsa rodovina.“ — Srbi so s prav malo izjemami pravoslavni ali vzhodno-grške vere, ki se je povzdignila do neodvisne narodne cerkve.

Ustava kneževine je omejeno-monarhična. Knez je glava državne oblasti, za postavodajstvo pa ima senat in narodno skupščino. Senat obstojí iz 17 udov, katere knez izvoli za ves čas življenja. Redna skupščina je sestavljena iz 120 poslancev, katere voli narod. Volilna pravica je odvisna od tega, da je Srb vsaj 21 let star, da neposrednje davke plačuje, a ne sme biti niti poselskega niti ciganskega stanú. Udje vlade in duhovni imajo pravico voliti, a ne voljeni biti. Redna skupščina se ima sklicavati vsaj na tri leta enkrat. V posebno važnih slučajih se skliče izvanredna, velika skupščina, ki je štirikrat tako velika, ko navadna ali redna.

Srbija vzdržuje redno stalno vojno okoli 6000 mož. Glavna in prava vojna moč pa je narodna vojska, za katero je zmiraj polovico vseh orožja zmožnih mož zapisanih. Le duhovni niso vojaki. Srbska narodna vojna znaša navadno okoli 60.000 mož, pa se v nenavadnih slučajih more pomnožiti še za enkrat toliko.

Nekdaj je spadala Srbija k Grškemu (Bizantinskemu) cesarstvu, pa je imela vendar lastne glavarje (župane) in se je samostojno vojskovala. Leta 1043. je župan Štepan Bogislav pregnal Bizantinske poveljnike in njegov sin in naslednik Mihailo (1050. do 1080.) se je naredil popolnoma neodvisnega, sprejel naslov kralja Srbskega in si pridobil pripoznanje tega naslova od papeža Gregorja VII. Vendar se je vsililo zopet Bizantinsko nadgospodarstvo, dokler ga ni Štefan Nemanja leta 1163. zopet popolnoma otresel. Postal je ustanovitelj po njem imenovane kraljeve rodovine in kraljestva, ki se je po prestolnici Rasa (zdaj „Novi Bazar“) imenovalo vélika županija Raška, potem pa Srbsko ali Raško kraljestvo. (Od tod še zdaj nahajajoče se ime „Rajči“.) Štefanovi nasledki so kraljestvo tako razširili, da je za časa Štefana Dušana (1336. do 56.) vsa Albanija, Macedonija, Tesalija, severna Grška in Bulgarija bila pod Srbskim gospodstvom. (Kon. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Živinoreja v Teksasu v severni Ameriki se je poslednji čas tako pomnožila*, da bi človek skoro ne verjel, kar dotična štatistika poroča. Kar je bilo nekdaj polje, je zdaj paša, na kateri se pasejo neizmerne čede goved, kónj, mul, mezgov in ovac. Večidel pa je dandanes živinoreja v rokah velikih posestnikov, katere zato „živinske kralje“ imenujejo. Tako, na pr., imata posestnik Allen in njegov sin 40.000 oralov svetá z 50.000 repi živine; vsako leto prodasta čez morje nad 20.000 ovac; — posestnik Love ima na 40.000 oralih zemlje 120.000 živine; — posestniki Matthevs, Coleman in Matthevs redijo na 200.000 oralih pašnikov 130.000 živinčet; — posestnik King ima 200.000 oralov paše in 160.000 goveje živine, 10.000 pa kónj in mezgov; — posestnik Kennedy, njegov najbližnji sosed, ima na 190.000 oralih pašnikov 8000 konj in mezgov in 120.000 druge živine. — To so pač res živinski kralji.

* *Kako silno se množi število blaznih (norih) v Dunajski norišnici*, kažejo nam sledeče številke: leta 1873. so jih v norišnico sprejeli 570, 1874. leta 620, 1875. leta 680, 1876. leta pa 768; bati se je, da jih bode konec letošnjega leta še več. Ker zato v Dunajski norišnici prostora manjka, ne morejo več sprejemati tacih, ki nimajo domovinske pravice v doljni Avstriji. — Žalibog, da prav tako se število blaznih množi tudi v druzih deželah.

Naši dopisi.

Iz Istre. ⁂. — Kar se le v večih mestih bolj pogostoma godí, začelo se je tudi v malih. Ponoči med 14. in 15. marcem zavdala si je v Paznu neka še ne 19 let stara dekla. Našli so jo 15. t. m. zjutraj čisto pražnje opravljeno mrtvo na postelji. Zavdala si je z ogeljnim strupenim gazom, postavši zvečer v svojo spalnico dve prilično veliki posodi oglja, katero je zažgala. Ljudje pravijo, da jo je njen ljubi zapustil in mesto nje njeno sestro za ženo vzel; in to da je vzrok samomora. Gotovega vendar nihče prav ne vé. Pravila je pa sosedom, katerim je več zaupala, in celó svoji lastni gospej, pri kateri je služila, da se bo sama usmrtila. Tega se ve, da jej nihče verjel ni. Njena gospá jo je vendar resno posvarila, naj ne kvasi tacih neslanosti, ampak moli naj Boga. Na to dobrohotno svarilo svoje dobre gospé se je pa smijala rekoč: „čemu moliti? duhovni sicer pravijo, da je pekel; jaz pa vem, da ga ni!“ — Samomorka si je znala skrbeti za lepo gospôsko krinolino; na ples je rada hodila; tudi obnašati se je znala priljudno. V teh rečeh bila je toraj dobro „omikana“. Kaj je toraj vzrok bil onega groznega čina, nego zanikerna, brezverska, nekrščanska izreja? — Oče, zvedši za hčerino smrt, prišel je prašat po njeni zapuščini, katera mu je, prej ko ne, bolj na srcu ležala kot otrokova sreča. — Stariši! nočem vam tukaj pridigati, vsaj imate svoje duhovne pastirje povsod, kateri vam nepobitne resnice naše sv. vere oznanujejo in razlagajo, nje poslušajte; rečem vam le toliko: prevdarite dobro ta žalostni in resnični dogodek, katerega sem vam tukaj nerad popisal! Pošiljajte radi svoje otroke v cerkev in v šolo; toda bodite prepričani, ako sami svojih otrók domá nič podučevali in jih tako pripravljali ne boste na nauke, katere imajo v cerkvi in v šoli nadalje poslušati, ne bo tudi niti cerkev niti šola pri najboljši volji zaželenega vspeha dosegla. Človeku ostane rado to, kar se je že kot otrok od svojih skrbnih starišev navadil, kar je že z maternim mlekom vsesal; — tako nam je tudi najljubši in najmilši tisti jezik, katerega smo se od svoje matere naučili. To je sv. cerkev od nekdaj dobro vedela, zato spoštuje ona vsako narodnost. Ravno to bi morala tudi šola in posebno ljudska šola biti. Ali žalibog! ravno v Istri niso osnovane ljudske šole na narodni, torej ne na natorni podlagi. To je menda edina provincija v Cislajtaniji, v kateri so slovanski otroci siljeni obiskovati tujo — italijansko — ljudsko šolo. V devetnajstem, tako imenovanem razsvitljenem veku, ko je narodnostno vprašanje in omika ljudstev na narodni podlagi na dnevnem redu, bila bi to ironična laž, ko bi ne bila žalostna resnica! — „Naša Sloga“ toži, da hoče naučni minister slovansko mladino v Istri ponemčiti. Meni se pa zdi, da bo slovanska

Istra poprej poitalijančena, kakor ponemčena. Saj se kaže, da so italijanske ljudske šole za hrvaško-slovenske otroke v Istri za to postavljene, naj bi nikdar sita sladka laška požrešnost hrvaško-slovensko ljudstvo v Istri že v korenini zatrla in njegov lep, od Boga mu podeljeni milozvočni jezik z „lingua šćava“ psovaje, ljudstvu pristudila, da bi se sramovalo svojega jezika in svoje narodnosti, kakor se tega, žalibog, že marsikateri sramuje, katerega sveta dolžnost bi morala biti: lastno svoje ljudstvo buditi in kazati mu pot do prave omike! To naj bi istersko-slovanski rodoljubi — če so res rodoljubi — dobro prevdarili in odločno, brez vsacega ozira na nasprotno karnjelsko-laško stranko, po postavnem potu svojemu narodu pot do prave omike na narodni, ergo: natorni podlagi tirjali. Vsaj se vendar še nikjer slišalo ni, kar svet stojí, da bi se nemški otroci svoj a, b, c začeli v francoščini učiti, ali italijanski v hrvaščini! Zakaj se toraj ravno z Istersko-slovanskimi otroci narobe dela? — Otroci, kateri so siljeni italijansko šolo obiskati, s tem le dragi čas tratijo. Namesti omike širi se surovost in nespoštovanje najsvetejših reči. — Ker sem zgoraj „Našo Slogo“ omenil, prišlo mi je na um tudi o „Slogi“ katero reči. Upam, da mi tega sl. vredništvo „Sloge“ za zeló vzelo ne bo. „Sloga“ je po mojih mislih namenjena prostemu narodu. Ravno zato bi morala biti tudi bolj praktična, kakor je praktično ljudstvo, kateremu je namenjena. Na prvi strani donašati bi morala kratke pa dobre narodno gospodarske in obrtniške članke. Politična kronika naj bi zavzemala na kratko le zadnjo stran, ne pa prve; vsaj se njen program pod naslovom glasi: „poučni, gospodarski i politični list“. Ergo: politika zadnja! — Še bolj nepraktična zdi se mi „Slogina“ oblika ali format. Že poprej je bila oblika za kmeta nepriročna, kam bo pa zdaj to plahto spravljal? Ali bi ne bilo boljše, ko bi izhajala v manjši obliki pa vsaj trikrat na mesec, da bi sčasoma postala tednik? V manjši pa priročniši obliki izhajajočo „Slogo“ mislim, da bi kmet rajši bral in lože shranjeval, da bi jo kasneje večkrat pogledal. Stroški bi ne bili menda veči. Sploh: bi morala „Sloga“ bolj odločno stopiti na noge in boriti se za pravice, katere po Božjem in natornem pravu slovanskemu ljudstvu v Istri pristujejo. Povedal sem le svoje misli, ker želim ravno „Slogi“ najboljši vspeh na narodnem polji v Istri. — Kar se ne najde morebiti nikjer, najde se zopet v malem mestu Pazinu. Čisto katoliška mladina na Pazinski gimnaziji dobila je iz Moravske nekega juda za svojega učitelja. Dober tek! Ravno tako stoluje v Pazinu tudi nek Ogerski jud kot c. k. okrajni zdravnik. Sliši se pa, da je gluhonem — za ljudstvo v Istri stanujoče. Govori se, da mora z bolniki mimično govoriti, kar se res ni čuditi, če se pomisli, da je ubogi Izraelov sin tako pošten in vesten bil, da je sprejel službo med ljudstvom, katerega ne razume on in ljudstvo ne njega.

V Gorici 25. marcija. — Imamo jo tedaj „Piazza grande“! Ko so pred nekaj leti v prvo zabrusili med svet to mrvco italijanske „ideje“, ni menda nikdo veroval, da se kedaj uresniči: — tako absurdno se je zdelo vsacemu Goriškemu korenjaku, zbrisati z oglov stari „Travnik“. In danes — nam kaže majhna, lična modra tablica z belimi črkami, da na „Travniku“ — ni več „Travnika“! Dobro čutimo Slovenci to zaušnico, ki nam so jo dali naši laški gospodarji. Ali, če ste, gospôda, zbrisali „Travnik“ z zidov, niste ga zbrisali iz našega spomina in srca, pa tudi iz svojega ne. Za nas ostane Travnik — Travnik, za Vas pa tudi. Kakor môra Vas bode tlačil vsikdar, dokler se bode Vaše in naše mesto klicalo „Gorizia“ = „Gorica“. Najpred ste morali mestu dati drugo imé, in potlej še le ulicam. Da se bodo druge ulice imenovale po imenitnih možakih Goriških, proti temu nimamo nič, tem manj ker so nekatera teh imen slovenska. Prav tam pa, kjer so se hoteli ogniti slovenskega imena, zabredli so v jako smešno abotnost: — na „Studencu“ namreč. Če mi ni spomin popolnoma oslabel, klicalo se je staro sprehajališče pri bolnišnici milosrčnih bratov „Studenec“ — ne po kakem studencu ali vodotoku, katerega ondot nikjer ni, ampak po stari zamrli rodbini Goriški „Studenitz“ (ponemčena pisava slovenskega imena), kakor imamo „Brajdo Vaccanovo“ po rodbini „Vaccano“ in „Rabatišče“ po rodbini „Rabatta“. In kaj so naredili naši laški jezikoslovci iz „Studenc-a“? Prestavili so ga v laški „Acquedotto“ (vodotok!!). O — qui poi avete pigliato un granchio! — Tudi klerikalni so naši mestni očetje (kedar hočejo). Malemu prostoru pred škofijo, katerega smo šteli prej k „Travniku“ ali pa h „Gospojski ulici“, dali so zdaj imé „via dell Arcivescovado“. Sploh je zdaj vse „via“, nič več „contrada“, kakor prej. — Kaj poreče rajnki okrožni glavar baron Buffa k preimenovanju naših ulic, in kaj si bode mislil, ko ne bo več videl na novih ploščicah — nemških imen?! Ko je bila dala naša mestna gospóska pred kakimi 25 leti (vsled prve italijanske „riscossa-e“) napisati samo italijanska ulična imena po oglih, zaukazal je mogočni paša — prototip staroavstrijskega burokrata — brž narediti tudi nemške napise; in naredili so jih. Da bi bil ukazal slovenska imena napisati, nastal bi bil gotovo resen vpor. — Mene — slednjič — pri vseh teh nepotrebnih novotarijah le ena reč mika: vedel bi namreč rad, kateri ulici je odmenjena čast, da se bode klicala „via F—i“? Jez menim, da moja, katera še uradnega imena nima. — Danes še le sem prebral novi ukaz mestne gospóske zadevajoč izpraznovanje stranišč po pneumatičnem sistemu, katero se ima pričeti 15. aprila. Nove zapovedi so jako ostre; ne vem, ali se bodo dale izpolnovati, in pravijo, da mislijo mnogi hišni gospodarji proti njim protestovati. Sicer pa „napredeka“ imamo v Gorici več ko v katerem večem mestu. — Dela za novo pokopališče so po dražbi oddana. Naši 2 pogrebni društvi nas tolažite zdaj s tem, da se damo na starem pokopališči pokopati — če hočemo — v metálnih trugah, da nas potlej lahko prenesejo na novi „mirodvor“. Pač ni je reči na svetu dandanes, da bi se je ne poprijela špekulacija. — Ta špekulacija pa ni menda še dosegla našega te dni pokopanega „Kalistra“. Umrl je 20. dne t. m. veliki bogatin — posestnik, trgovec itd. gosp. Blaž Lenassi, rojen v Karniji na Beneškem. Začel je zrna nabirati za pogačo na Notranjskem; zapustil je zdaj čez 800 tisuč gold. — Vse obravnave s porotniki pri tukajšnji okrajni sodniji — razen ene — so se končale z obsodbo dotičnikov. Ene izid pa je bil tako čuden, da je državni pravdnik napovedal pritožbo zoper vêrdikt porotnikov. — Tisti goljufi, ki so Kanalske kmete za 200 gold. osleparili z obljubo, da jim „hudič (v Panovcu) zaklad prinese“, so vjeti. — Dne 5. aprila se snide tedaj tudi naš deželni zbor in te dni nam mora prinesti „Wien. Ztg.“ imenovanje deželnega glavarja in — slovenskega (?) podglavarja. — Naš vrli, mnogozaslužni nadškofijski kancelar in konsist. svetovalec g. Štef. Kafol je postal častni kanonik naše prostolne cerkve.

Novomesto 22. marcija. (*Vabilo v zbor podružnice kmetijske.*) Podružnica naša je določila 4. dan meseca aprila za zborovanje svojih udov, in je svojim obravnavam postavila sledeči program: 1) Začetni govor g. predsednika; — 2) napredek v poljedelstvu, njegova važnost in vrednost in pa kaj je naloga kmetijskih družeb o tej zadevi; govorí predsednika namestnik g. Anton Ogulin; — 3) o praktični izpeljavi kmetijskih

razstav na Dolenskem, govorí tudi predsednika namestnik; — 4) o potrebi vpeljave priseženih mešetarjev pri prodaji kmetijskih pridelkov, govorí gosp. baron Wampolt-Umstadski; — 5) o glivah kot vzrokih rastlinskih bolezin, govorí podružnice tajnik g. prof. Drganc; — 6) o novem Burgovem plugu in kako dela poroča gosp. Jakob Mohora; — 7) o gnoju in njegovih obstojnih delih, poroča grajščinski upravnik gosp. Rück; — 8) obravnava še kakih drugih predlogov, ki jih družbeniki že pred začetkom zborovanja predsedniku naznanijo. — Ker ste 3. in 4. točka posebno važni, je želeti obilnega udeleštva pri tem zboru, ki bode ob 2. uri popoldne 4. aprila v risarski dvorani c. k. više realne gimnazije.

Podružnice družbe kmetijske odbor.

Iz Tuhinjske doline 25. sušca (*O pokončevanji zarubljenih zemljišč*) so nam „Novice“ v 9. listu grozen dogodek povedale. Enako morem tudi jaz iz Šmartinske fare naznaniti. Nek posestnik, kateremu c. k. sodnija Kamniška posestva ni še po očitni dražbi prodala — al zarubljeno in cenjeno je že bilo — prodal je pôd in hlev, v gozdu pa vsa mala drevesca od kraja do konca za prav majhen denar, kar je veliko več škode kakor vrednosti. Naj zato sl. odbor kmetijske družbe tudi ta dogodek v prevdarek vzeti blagovoli, da se silovito poškodovanje kmetijstva in gozdov ustavi z vso ostrostjo, če ne, bo ta silovitost se širila kakor kuga po deželi. Naj nam za Božjo voljo sl. družba kmetijska na pomoč pride, da naše kmetijstvo reši pogina!

Iz Ljubljane. — Mestni volitveni boj je pri kraji. V obče rečeno, je resultat volitev ta, da je národna stranka dobila enega odbornika več v mestni odbor; dozdaj jih je imela 8, sedaj jih ima 9. V 3. razredu je národna stranka sijajno zmôgla; dr. Ahačič je dobil 160 glasov, Regali pa 159, memo Komarja in Matijana, ki sta dobila 89 in 90 glasov. Volitve 2. razreda se niso udeležili narodni meščani; tudi v 1. razredu so kandidatje nasprotne stranke dobili večino glasov in to iz mnozih vzrokov, katere razložiti prepuščamo našemu „čenčarju“.

— (*Odbor družbe kmetijske*) je vpričo deželnega glavarja viteza dr. Kalteneggerja in pa zastopnika deželne vlade pl. Fladunga preteklo nedeljo imel sejo, v kateri so se obravnavale mnoge zadeve o državnih podporah, ki jih še za letošnje leto hoče sl. ministerstvo nakloniti družbi kmetijski. Prihodnjič poročamo kaj več o teh obravnavah.

— (*Nabiranje in oproščevanje vojaških novincev*) se bo vršilo: v Ljubljani za mesto 10. in 11. aprila, za okolico pa od 9. do 14. aprila; v Kamniku 17., 18. in 19. aprila; v Litiji 21., 23. in 24. aprila; v Krškem 27., 28. in 30. aprila, 1., 2. in 3. maja; v Novem mestu 5., 7., 8., 9., 11. in 12. maja; v Črnomlji 14., 15., 16. in 17. maja; v Kočevji 22., 23., 24., 25. in 26. maja; v Radolici od 16. do 19. aprila; v Kranji od 21. do 27. aprila; v Vipavi 14. in 15. maja; v Postojni 17., 18., 19., 22. in 23. maja; v Logatcu 25., 26., 28. in 29. maja.

— (*Glasbena Matica*) ima svoj občni zbor 4. aprila zvečer ob 6. uri v čitalnični dvorani. Po zborovanji je glasbena zabava v čitalnični restavraciji.

— Društvu sv. Vincenca je presvitli cesar iz lastne blagajnice daroval 200 gold.

— (*V ženski kaznilnici v Begunjah na Gorenskem*) je zdaj v zaporu okoli 180 žensk, katere oskrbuje 17 usmiljenih sester.

— (*V Srbijo*) je — tako je g. pl. Radics v starih listinah našel — leta 1717. koj, ko so Srbi Beligrad zopet v posest vzeli, vsak dan mnogo rodovin iz Krasa, Pivke in Vipave skozi Ljubljano potovalo tje in se ondi naselilo (um sich daselbst häuslich niederzulassen). To je interesantna notica, ki kaže, da so Slovenci v starodavnih časih v veliko oži dotiki bili s Srbi kot danes.

— (*Slovensko gledišče.*) Velikonočni pondeljek bodo predstavljali znano dobro čarovno burko „Zapravljivec“ na korist marljivega komika gosp. Kajzelja. Igra in beneficijant zaslužita do vrha polno hišo.

— (*Čenče iz Ljubljane. 4. epistel.*) Volitveni šunder je tedaj potihnil in — tihi teden je nastopil povsod. V 3. razredu, kjer voli narod, je propala nemčurska stranka tako sijajno, kakor je zmôgla v 2. razredu, to je, v razredu „birokratov“, kjer nam po sedanjem volilnem redu ni nikakoršnega upanja zmage; zadosti bi bilo tedaj, ko bil bi le en volilec prišel v pondeljek na „rotovž“, zmaga njih bila bi ravno tako enoglasna brez štrapacov. V 1. razredu so naši sicer propali, al kdo se bode zdaj še temu čudil, ki vé, da 1. razred — razred magnatov — obstojí iz zeló različnih faktorjev in da mnoge volivce tega razreda pritiska atmosfera sedanje sisteme, mnogo je pa tudi takih, ki se, kedar volitev ni, delajo za „narodnjake“ ali jih celó naši za „narodnjake“ imajo, pa se pri volitvah poskrijejo kakor „šurki“, kedar z lučjo prideš v kuhinjo. Vse to, zraven tega pa še to, da veliko hokus-pokusa kraljuje v imeniku volivcev, in da ves volilni red potrebuje od konca do kraja temeljite reforme: je vzrok, da imajo nasprotniki naši še večino v mestnem zboru. O agitacijah ne govorimo nič; bile so take, kakor vselej, in možje, ki celo leto ne zinejo slovenske besede v sejah mestnih, so pretekli teden cele plahte svojih vabil imeli v slovenskem jeziku pribite na vogalih mestnih. — Marsikaj bi še imel čenčati, na pr. o Uchatijevih topovih, katere so v Ljubljani bivajoči topničarji te dni dobili in po katere bi bili morali iti na kolodvor z vojaško godbo, kakor se spodobi takim stvarém, ki v vojski tako glasno govoré. Al pripeljali so jih v mesto tiho kakor mrliča. Zakaj? Po mestu se je govorilo, da se je to zgodilo po „višem“, od nekaterih oseb provzročenem ukazu. Morda so se nemčuji bali, da ne bi godba Hrvaškega polka godla kakih slovanskih, po katerih bi se ljudstvo tako navdušilo, da bi nove topove kar nabasalo in jih obrnilo proti „Turkom“ tukajšnjim in Carigradskim. Strah je res smešna reč.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Sklicani so deželni zbori, samo Dalmatinski in Gališki ne; vsi drugi na 5. dan aprila, Češki in Tirolski na 9., Bukovinski pa na 11. dan aprila. Da Dalmatinski in Gališki nista, o tem leží politiški moment: Dalmatinski zato ne, da ne bi poslal cesarju adrese, ki bi zahtevala zedinjenje s Hrvatsko, kar bi Magjare razdražilo, — Gališki zato ne, da ne bi vičnil kake demonstracije proti Rusiji, ker prijateljstvo med Avstrijo in Rusijo visí na tanki nitki.

— Iz obravnav Dunajskega državnega zbora poročati imamo sledeče: Prošnja, katero so občine Srednjavas, Bohinjska Bistrica, Gorje in Grad izročile zbornici poslancev, ki gre na to, da bi se §. 10 gozdne postave od 3. grudna 1852. leta predrugačil in da bi jim vlada na pomoč bila o pašnih servitutnih zadevah, se je v 246. seji ministerstvu izročila v temeljito pretehtovanje; ravno v tej seji je bila prošnja Antona Kogovšeka, mlinarja v Idriji, naj se po cesarskem splavu lesa narejena škoda povrne, je bila ministerstvu kmetijstva v pretehtanje priporočana; v 247. seji je poslanec gosp. Pfeifer s 23 družniki do finančnega ministerstva stavil interpelacijo zarad neusmilje-

nega iztirjevanja davkov na Dolenskem; v tej interpelaciji je navedel strašanske prikazni, da je bilo na 1130 gold. cenjeno posestvo pri eksekutivni dražbi, ukazani po davkariji Kostanjeviški, za 2 gold. prodano.

— Gotovo je, da se državni zbor zopet začne 23. dne aprila.

— Gledé na to, koliko silno veliko stroškov prihaja kmetom, če se pri eksekutivnih dražbah zemljišč zarad zaostalih cesarskih davkov notarji rabijo za sodniške komisarje namesti c. kr. sodniških uradnikov, kakor je nekdaj bilo, je dr. Vošnjak z mnozimi družniki stavil do ministerstva pravosodja interpelacijo: ali ga ni volja odvrniti nadloge, katere po notarjih zadevajo zarubljene posestnike. Omenjen je v tej interpelaciji dogodek iz Brežic na spodnjem Štajarskem, ko je ondašnji notar, ki je 23. junija 1876. leta pri cenitvi dveh posestev si prislužil 65 gold. 78 kr., davkovski dolgovi obeh teh zemljišč pa so znašali 69 gold. 80 kr.

— Naj tudi „Novice“ v svojih listinah hranijo spomin na 70. rojstni dan možá, ki ima za knjigarstvo Avstrijskih pisateljev v različnih razdelkih, posebno zato velike zasluge, ker je pisatelje oprostil težinj, da so prejšnji čas morali knjige na svoje stroške na svitlo dajati ali jih pa pošiljati knjigarjem zunaj Avstrije — in ta mož je gosp. pl. Viljem Braumüller, tukajšnji c. kr. dvorni knjigar, v čegar zalogi, počenši od leta 1840., je prišlo 1004 del v 1340 zvezkih na svitlo. Večina po njem izdanih knjig spada v zdravilstvo (246), katol. bogoslovje (106), zgodovino (93), pravoznanstvo (80), kmetijstvo in gozdarstvo (80) itd. Njegova lična zaloga odlikovala se je na vseh svetovnih izložbah in je neutrudljivemu knjigarju pripela 20 častnih redov na prsi. 19. dne t. m. je Braumüller obhajal svoj 70. rojstni dan in dvorni knjigotiskár Karol Fromme, dobroznani prvak o izdavanji različnih koledarjev, je iznenadil z elegantnim koledarjem „Jubelkalender Braumüller's“, ki ga je njemu na čast izdal. Med drugo tvarino obsega ta koledar tudi imenik vseh pisateljev, katerih dela so v Braumüllerjevi zalogi na svitlo prišla, med katerimi iz Kranjskega nahajamo sledeča: dr. Jan. Bleiweisa, ranjcega dvornega svetnika Dolinarja, L. Germonika, ranjcega Anastazija Grüna, ranjcega dr. Kluna, P. pl. Radics-a, dr. Švanda, Aleks. Zupana, dr. Valente in dr. Jož. Čižmana.

Iz Tirolov. — V volitvah za deželni zbor v kmečkih občinah 21. dne t. m. je sijajno zmagala stranka konservativnih (pravih) Tirolcev, in le en italianissimo je izvoljen; — izid volitev v mestih ni še po vse znan; to pa se že vé, da je zmôglo več liberalcev.

Ogersko. — Tisza ima tedaj zopet vladno krmilo v svojih rokah. Turčansko- sv. Martinske „Narodne Noviny“ pretresajo pregreške Tiszinega vladanja, ki je dežele Ogerske krone na vsako stran pritiral do propada. Tisza — pravijo „Nar. Nov.“ — nikoli ni imel nikakoršnega programa, in zdaj, ko je vse svoje pušice postrelil zoper „panslaviste“, ne vé si pomagati dalje; škoda, da ni še kake „Matice slovenske“, da bi jo razpodil. Vse je zatrl, kar ni bilo po volji njegovi, in zdaj stojí na razvalinah svoje „energije“. Osem let je stal v vrsti opozicije in si toliko slave pridobil, da ga je Andrassy posadil vladi na čelo; zdaj, ko je dosegel, po čemur je hrepenel, je v 2 letih sam si pokopal dobro imé, ki ga je imel po deželi. Sic transit gloria mundi!

— S cesarjevim dopisom od 16. dne t. m. je bila druga sesija 31. avgusta 1875. sklicanega zbora Ogerskega sklenjena, in tretja serija na 19. dne t. m. zopet sklicana.

Iz Rima. — Sv. oče je zeló nevarno zbolel; oslabel je tako, da se je bati smrti. Po „N. fr. Presse“, ki že komaj čaka, da bi papež umrl, prenarejajo že dvorane ranjkega kardinala Antonelli-a za instalacijo konklava, kjer se bode novi papež volil.

Novice iz Turškega in o Turških zadevah. Na političnem obnebji pretí nevihta, kratka pijanost po sklepu mirú se je naglo razkadila pred tem, kar se zdaj godí. Tudi za Avstrijo bliža se ura odločenja: na katero stran se bo obrnila. Ignatiev je že na Dunaji, kamor je prišel iz Angleškega. V Londonu so sestavljali neki „protokol“, ki je pa tako prazno delo, kakor vse ono, kar so do zdaj počeli Evropski diplomati, ker se Rusija odločno brani, da bi se med pogoje vpisalo tudi to, da Rusija zopet razoroži svoje armade. Rusija namreč ni zadovoljna, kakor Angleška, s tem, da bi se Turčiji le priporočilo, naj uvede ustanovne reforme po svojih deželah, ampak zahteva gotovo poroštvo, da se bodo te reforme res izpeljale. Tacega poroštva jej pa nihče, tudi Turčija sama ne more dati, zato ne bo odložila orožja; to se dá sklepati že tudi iz tega, ker skoro iz vseh pokrajin se čete odpravljajo proti Prutu. — Kaj ima Ignatiev opraviti na Dunaji, je očividno: zvezo Avstrije z Rusijo za trdno skleniti. Že prej se je govorilo, da ima Andrassy biti posredovalec med Angleško in Rusijo. Kako se ima pri tem obnašati, je razvidno iz sledečih besedí presvitlega cesarja do Andrassya, ki jih „Agram. Presse“ poroča, kakor trdi, iz zanesljivih virov: „Ljubi Andrassy! Storite, kar koli hočete; al v vojsko z Rusijo ne boste me zapletli; že enkrat sem imel nadlog dosti s tem in nočem jih nič več imeti.“ To je za Andrassyu dovolj jasno vodilo.

Pogodovanje o miru med pooblaščenci Črnogorskimi in Turško vlado se je po poročilih iz Carigrada — razdrlo brez vspeha, ker Turčija noče nič primakniti, čeravno je Črnagora precej odjenjala; le v to je dovolil knez Nikola, da se premirje podaljša do 13. aprila.

V Bosni je zopet poknila ustaja, bilo je že več prask. Tudi v Carigradu močno vre. Telegrami poročajo, da je prorokov namestnik, šajh-ul-islam, naznanil sultanu, da hočejo ulemi (Turški duhovniki) po mošejah (cerkvah) ustaviti molitev za-nj, kar po koranu pomeni toliko, kakor da je odstavljen. Več poslancev Turškega državnega zbora, ki zdaj zboruje, namerava staviti do vlade interpelacijo o tem, zakaj je moral Mithad paša iti v prognanstvo. To kaže hudo nezadovoljnost s sedanjo vlado.

Ruski listi so zeló hudi na Angleško, trdijo namreč, da Angleški vladi že skonca ni bilo mar za druzega, kakor Rusijo spraviti v take zadrege, da more le sramotno umakniti se, ali pa vojsko pričeti. Da se tedaj niso izpolnili miroljubni Ruski nameni, temu je edino Angleška kriva. — Na Dunaji se bo Ignatiev le 3 dni mudil; za gotovo se sliši, da ob istem času, ko bodo Ruske armade prestopile reko Prut, bodo tudi Avstrijske čete marširale v Bosno.

Žitna cena

v Ljubljani 24. marca 1877.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 11 fl. —. — banaška 10 fl. 94. — turšice 6 fl. 80. soršice 6 fl. 77. — rži 6 fl. 40. — ječmena 4 fl. 70. — prosa 4 fl. 70. — ajde 5 fl. 95. — ovsa 3 fl. 4. — Krompir 4 fl. 90 kr. 100 kilogramov.

Kursi na Dunaji 23. februarija.

Unirani državni dolg 64 fl. 30 kr.	Ažijo srebra 1 fl. 30 kr.
Narodno posojilo 68 fl. 25 kr.	Napolendori 9 fl. 83 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.